

ΕΠΙΧΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΕΛΙΔΕΣ 37-53
(ΒΙΒΛΙΟ ΑΡΧΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ)

ΟΙ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ (σελ. 37-390)
Η ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ (σελ. 40-41)

1. Ποια τα αίτια του Α΄ Αποικισμού;

Τα αίτια που οδήγησαν τους Έλληνες να μεταναστεύσουν προς την ανατολή, στα νησιά του Αιγαίου και στις δυτικές ακτές της Μ. Ασίας ήταν:

- η πίεση των Δωριέων που μετακινήθηκαν
- η γενική στενότητα χώρου
- η κλειστή γεωργοκτηνοτροφική οικονομία που δεν άφησε περιθώρια για ανάπτυξη .

2. Πως έγιναν οι μετακινήσεις κατά τον Α΄ ελληνικό αποικισμό; Ποιες φυλετικές ομάδες μετακινήθηκαν κατά τον Α΄ ελληνικό αποικισμό και σε ποιες περιοχές εγκαταστάθηκαν;

Η μετακίνηση έγινε κατά φυλετικές ομάδες. Τον 10^ο αιώνα π. Χ. η μετανάστευση πήρε χαρακτήρα εκτεταμένου αποικισμού και ονομάστηκε Α΄ ελληνικός αποικισμός. Οι ομάδες που μετακινήθηκαν ήταν:

- Αιολείς: ίδρυσαν αποικίες στο βόρειο τμήμα της μικρασιατικής παραλίας. Ονομάστηκε το τμήμα αυτό Αιολίδα.
- Οι Ίωνες: αποίκισαν στη Χίο, την Σάμο και στο κεντρικό τμήμα των παραλιών της Μ. Ασίας. Οι Ίωνες διατήρησαν την φυλετική τους ενότητα. Κάθε χρόνο συγκεντρώνονταν για να γιορτάσουν μαζί τα Πανιώνια, την θρησκευτική γιορτή τους. Η περιοχή που εγκαταστάθηκαν ονομάστηκε Ιωνία. Απέκτησε ηγετική θέση ανάμεσα στις άλλες πόλεις.
- Οι Δωριείς: αποίκισαν κυρίως στο νότιο τμήμα των παραλιών της Μ. Ασίας.

3. Τι γνωρίζετε για την οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη των πρώτων ελληνικών αποικιών της Μ. Ασίας;

Οι πρώτοι Έλληνες ασχολήθηκαν με την καλλιέργεια της εύφορης γης. Είχαν γεωργικό χαρακτήρα. Επίσης ευνοήθηκε η ανάπτυξη του εμπορίου εξαιτίας της γεωγραφικής τους θέσης. Επίσης

αναπτύχθηκαν και πολιτιστικά. Αυτό οφείλεται και η επικοινωνία που είχαν με τους προηγμένους λαούς της Ανατολής.

4. Ποια περίοδο ονομάζουμε «γεωμετρικά χρόνια»;

Η περίοδος της αρχαίας ελληνική ιστορίας που αρχίζει από τον 11^ο αιώνα π. Χ. και διαρκεί ως τον 8^ο αιώνα ονομάζεται «γεωμετρικά χρόνια». Η ονομασία αυτή προέρχεται από την διακόσμηση των αγγείων της περιόδου, για την οποία χρησιμοποιούνται γεωμετρικά σχήματα.

5. Ποια μορφή οικονομίας επικρατεί κατά την γεωμετρική περίοδο και ποια τα αποτελέσματα της;

Η μορφή της οικονομίας που επικρατεί είναι η κλειστή γεωργοκτηνοτροφική. Κύρια απασχόληση του πληθυσμού είναι η γεωργία και η κτηνοτροφία. Κάθε νοικοκυριό προσπαθούσε να έχει αυτάρκεια και οι ανταλλαγές προϊόντων ήταν πολύ περιορισμένες. Όλα αυτά όμως είχαν ως αποτέλεσμα να περιοριστεί το εσωτερικό εμπόριο αλλά και να εγκαταλειφθεί και το εξωτερικό.

6. Τι είναι τα έπη και πώς δημιουργήθηκαν;

Τα έπη είναι τα πρώτα μεγάλα έργα της Αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας. Είναι αφηγηματικά ποιήματα που ιστορούν κατορθώματα και περιπέτειες ηρώων.

7. Τι γνωρίζετε για την προέλευση του ελληνικού αλφαβήτου;

Η Γραμμική Β' έπαψε πια να χρησιμοποιείται. Αργότερα οι Έλληνες πήραν το αλφάβητο που χρησιμοποιούσαν οι Φοίνικες και το προσαρμόσαν στην ελληνική γλώσσα. Επειδή οι Φοίνικες δεν είχαν φωνήεντα αλλά μόνο σύμφωνα, οι Έλληνες τα επινόησαν. Το αλφάβητο θεωρείται το πιο σημαντικό πολιτιστικό στοιχείο που πήραν οι Έλληνες από την Ανατολή.

8. Τι γνωρίζετε για την γεωμετρική κεραμική και διακόσμηση αγγείων;

Στα πήλινα αγγεία διακοσμούνται μοτίβα όπως κύκλοι, ημικύκλια, τρίγωνα, ρόμβοι. Εικονίζονται σκηνές από κυνήγι, μάχες, ναυμαχίες. Οι σκηνές αποδίδονται με μαύρο χρώμα.

9. Τι είναι τα «επιτάφια αγγεία»;

Τα επιτάφια αγγεία τοποθετούνταν πάνω στους τάφους και είχαν ύψος 1.50μ. ήταν διακοσμημένα με θέματα σχετικά με την εκφορά του νεκρού. Τόσο οι ανθρώπινες μορφές όσο και τα ζώα αποδίδονται με γεωμετρικά σχήματα.

ΑΡΧΑΪΚΗ ΕΠΟΧΗ

ΑΠΟΙΚΙΑΚΗ ΕΞΑΠΛΩΣΗ (σελ. 42-44)

1. Ποιο μεγάλο γεγονός ονομάστηκε Β' ελληνικός αποικισμός και ποια χρονική περίοδο καλύπτει;

Με την ονομασία αυτή έχει μείνει γνωστή η δεύτερη προσπάθεια των Ελλήνων για οργανωμένη μαζική μετανάστευση που άρχισε από τα μέσα του 8^{ου} αιώνα π. Χ. και συνεχίστηκε ως το τέλος του 6^{ου}.

2. Ποια ήταν τα αίτια του Β' ελληνικού πολιτισμού;

Τα αίτια ήταν κυρίως οικονομικά και πολιτικά:

- η ανεπάρκεια καλλιεργήσιμης γης: ενώ ο πληθυσμός είχε αυξηθεί, οι λιγότεροι ευγενείς κατείχαν τα μεγαλύτερα και τα πιο εύφορα τμήματα γης.
- Η ανάπτυξη της βιοτεχνίας και του εμπορίου: οι Έλληνες αναζητούν νέες αγορές και πρώτες ύλες για τα προϊόντα τους.
- Οι πολιτικοί ανταγωνισμοί που ξέσπασαν στις ελληνικές πόλεις: οι νικημένοι των πολιτικών αγώνων και οι δυσσαρεστημένοι από την κατάσταση της πατρίδας τους αναζητούσαν νέα πατρίδα.

3. Ποιος ήταν ο ρόλος της μητρόπολης στο Β' ελληνικό αποικισμό;

Η αποστολή αποικιών ήταν για την μητρόπολη ένας τρόπος να ανακουφιστεί από την αύξηση του πληθυσμού. Επίσης ήταν και ένας τρόπος για να αποκτήσει νέες εμπορικές βάσεις και να βρει καινούριες αγορές για τα προϊόντα της.

Η μητρόπολη αναλάμβανε να οργανώσει η ίδια την αποστολή των αποικιών και καθιέρωσε και μια τελετουργία που είχε σκοπό να διατηρήσει στενούς δεσμούς ανάμεσα στις αποικίες και σ' αυτήν.

4. Πως γινόταν η επιλογή του τόπου ίδρυσης της αποικίας;

Πολύ σημαντικό ήταν η επιλογή του τόπου. Τα στοιχεία που όριζαν τον τόπο ίδρυσης της αποικίας ήταν να έχει εύφορη γη για καλλιέργεια και να επικοινωνεί εύκολο από την θάλασσα με την μητρόπολη. Συνήθως πριν να ιδρυθεί η αποικία ζητούσαν από κάποιο μαντείο χρησμό, όπου έκαναν σωστές ενδείξεις.

5. Περιγράψτε την τελετή αναχώρησης των αποίκων.

Η τελετή αναχώρησης είχε χαρακτήρα επίσημο. Η μητρόπολη όριζε ένα αρχηγό της αποστολής, τον *οικιστή*. Οι άποικοι έπαιρναν από το βωμό της μητρόπολης το *ιερό πυρ*, που συμβόλιζε το δεσμό της

αποικίας με την μητρόπολη. Μετά τις τελετές οι άποικοι έμπαιναν στα πλοία και έφευγαν.

6. Ποιες ήταν οι σχέσεις αποικίας- μητρόπολης;

Η αποικία διατηρούσε στενούς δεσμούς με την μητρόπολη. Οι άποικοι είχαν τον ίδιο τρόπο ζωής που είχαν και στον τόπο τους. Έστελναν πάντα αντιπροσώπους στις μεγάλες θρησκευτικές γιορτές της μητρόπολης. Όταν η μια από τις δύο βρισκόταν σε κίνδυνο, η άλλη θεωρούσε υποχρέωση της να βοηθήσει. Πολιτικά όμως η αποικία ήταν ανεξάρτητη.

7. Ποια περιοχή ονομάστηκε «Μεγάλη Ελλάδα»;

Ιδιαίτερα πυκνός ήταν ο αποικισμός στη Ν. Ιταλία και της Σικελίας. Ήταν τόσες πολλές οι ελληνικές πόλεις που ονομάστηκε «Μεγάλη Ελλάδα».

8. Ποια ήταν τα αποτελέσματα του Β' ελληνικού αποικισμού;

- η ανακούφιση των ελληνικών πόλεων από τα κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα αφού έφυγαν οι δυσαρεστημένοι και αποίκισαν.
- Στον τομέα της οικονομίας: η ανταλλαγή προϊόντων ανάμεσα στις ελληνικές πόλεις και των άλλων λαών έφερε μεγάλη ανάπτυξη του εμπορίου.
- Ανάπτυξη της βιοτεχνίας και χρησιμοποίηση δούλων στα βιοτεχνικά εργαστήρια.
- Κατασκευάστηκαν εμπορικά πλοία
- Κόβονται τα πρώτα νομίσματα
- Δημιουργούνται νέες κοινωνικές τάξεις , έμποροι, βιοτέχνες, πλοιοκτήτες
- Τομέα του πολιτισμού. Οι Έλληνες ήρθαν σε επαφή με πολλούς λαούς και τους μετέδωσαν το δικό τους τρόπο ζωής, σκέψης και τα πολιτιστικά τους επιτεύγματα.
- Τα μακρινά ταξίδια έκαναν τους Έλληνες πιο τολμηρούς και ανεξάρτητους.

Η ΠΟΛΗ-ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΟΣ (σελ. 45-47)

1. Πως ήταν οργανωμένη μια πόλη- κράτος;

Την πόλη- κράτος την αποτελούσε μια πόλη. Όλοι οι κάτοικοι της πόλης αποτελούσαν τον πληθυσμό της πόλης- κράτους.

Η πόλη ήταν το πολιτικό και διοικητικό κέντρο του κράτους. Πυρήνας της ήταν η ακρόπολη, που βρισκόταν στο πιο ψηλό σημείο και ήταν περιτοιχισμένη. Γύρω από αυτή βρισκόταν η αγορά, οι ναοί, οι χώροι που γίνονταν οι συνελεύσεις και τα σπίτια.

2. Ποιοι ήταν οι στόχοι κάθε πόλης- κράτους;

Κάθε πόλη- κράτος επιδίωκε να είναι:

- ελεύθερη: να είναι ανεξάρτητη από τα άλλα κράτη
- αυτόνομη: να την κυβερνούν οι ίδιοι οι πολίτες της.
- Αυτάρκεια: να μπορεί να τρέφει τους πολίτες της και να ικανοποιεί τις ανάγκες τους σε υλικά αγαθά.

3. Ποια ήταν η εξέλιξη των πολιτευμάτων στην αρχαία Ελλάδα;

ΒΑΣΙΛΕΙΑ: - ο βασιλιάς είναι ο ανώτατος άρχοντας.

- το αξίωμα είναι κληρονομικό
- το συμβούλιο το συγκροτούσαν οι ευγενείς.
- Η δύναμη του βασιλιά άρχισε να μειώνεται.
- Σιγά σιγά έπαψε να είναι το πρώτο σε εξουσία.
- Επικρατούν οι ευγενείς. (άριστοι).

ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΙΑ: - η εξουσία πέρασε στα χέρια μιας ομάδας ευγενών.

- η τάξη τους ήταν «κλειστή», γιατί τα μεγάλα κτήματα τους τα κληρονομούσαν τα μέλη της οικογένειάς τους.
- Οι ευγενείς στήριζαν την δύναμη τους στον πλούτο και κυβερνούσαν με τέτοιο τρόπο που εξυπηρετούσαν τα συμφέροντά τους.
- Οι πολίτες αντιπαθούσαν το αριστοκρατικό πολίτευμα και άρχισαν να αντιδρούν
- Η ανάπτυξη του εμπορίου και της βιοτεχνίας είχαν ως συνέπεια να δημιουργηθούν και νέες τάξεις πολιτών, οι οποίοι ήταν κυρίως έμποροι, βιοτέχνες, δηλ. η αστική τάξη
- Η αστική τάξη ζητούσε να πάρει μέρος στην διοίκηση του κράτους.

ΟΛΙΓΑΡΧΙΑ: - οι ευγενείς αναγκάστηκαν να μοιραστούν την εξουσία.

- πλέον στην εξουσία δεν επικρατούν μόνο οι ευγενείς.
- Ονομάζεται ολιγαρχία γιατί τώρα κυβερνούν οι ολίγοι.

- Τώρα πια η εξουσία βρίσκεται όχι μόνο στους ευγενείς, αλλά και όσων είχαν ψηλό εισόδημα, όπου τώρα είχαν και πολιτικά δικαιώματα και μπορούσαν να παίρνουν μέρος στη διακυβέρνηση του κράτους. Αυτή ήταν και η πιο βασική διαφορά ανάμεσα στην αριστοκρατία και στην ολιγαρχία.
- Τιμοκρατικό σύστημα ή τιμοκρατία*= οι πολίτες κατατάχτηκαν σε κατηγορίες ανάλογα με το εισόδημα τους. Όσο πιο ψηλό εισόδημα είχαν τόσο περισσότερα δικαιώματα είχαν.

ΤΥΡΑΝΝΙΔΑ: - υπήρχαν αντιθέσεις ανάμεσα στους φτωχούς και τους πλούσιους.

- μερικοί φιλόδοξοι και δυναμικοί πολίτες, κυρίως από την τάξη των ευγενών, επωφελήθηκαν από την αναταραχή και κατόρθωσαν να πάρουν μέρος τους το λαό και κατέλαβαν με την βία την εξουσία.
- έγιναν δηλαδή τύραννοι και το κράτος ονομάστηκε τυραννίδα.
- Οι τύραννοι έγιναν μισητοί στους πολίτες, γιατί η εξουσία τους στηριζόταν στη βία.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ: - Οι πολίτες είχαν ίσα δικαιώματα

- συμμετείχαν σε διάφορα αξιώματα της πόλης.
- «εκκλησία του δήμου» ονομαζόταν η γενική συνέλευση όλων των ελεύθερων πολιτών και είχε την ανώτατη εξουσία στην πόλη-κράτος.

Η ΣΠΑΡΤΗ (σελ.48-49)

1. Ποιες ήταν οι κοινωνικές τάξεις του σπαρτιατικού κράτους;

Σπαρτιάτες: - ονομάζονται όμοιοι και είχαν πολιτικά δικαιώματα.

- ήταν Δωριείς εγκαταστημένοι στην πόλη της Σπάρτης.
- Κάθε Σπαρτιάτης είχε κλήρο γης, και δεν άνηκε στον ίδιο αλλά στο κράτος.
- Τον κλήρο γης τον καλλιεργούσαν οι δούλοι, ειλώτες.
- Δεν ήταν υποχρεωμένοι να ασκούν κάποιο επάγγελμα.
- Κύρια απασχόληση τους ήταν η στρατιωτική άσκηση και τα πολιτικά ζητήματα.

Περίοικοι: - παλιότεροι πληθυσμοί ή Δωριείς που δεν Εγκαταστάθηκαν στο κράτος της Σπάρτης.

- ήταν ελεύθεροι σαν άτομα
- είχαν δική τους ιδιόκτητη γη
- δεν είχαν πολιτικά δικαιώματα
- ήταν υποχρεωμένοι να ακολουθούν τους Σπαρτιάτες στις εκστρατείες .
- ασχολούνταν με την γεωργία και την κτηνοτροφία. Ασκούσαν το εμπόριο, και την βιοτεχνία περιορισμένα.
- Οι περίοικοι και οι Σπαρτιάτες ονομάζονταν «Λακεδαιμόνιοι».

Ειλώτες: - παλιότεροι πληθυσμοί που είχαν υποτάξει οι Δωριείς Και μετέπεσαν στην κατηγορία του δούλου.

- οι ειλώτες ήταν δούλοι που άνηκαν στο σπαρτιατικό κράτος σε αντίθεση με τα άλλα ελληνικά κράτη που άνηκαν ο καθένας σε κάθε πολίτη.
- Ήταν εγκατεστημένοι μαζί με τις οικογένειες τους στους κλήρους που καλλιεργούσαν
- Ήταν υποχρεωμένοι να παραδίνουν στο Σπαρτιάτη κύριο τους ένα μέρος της σοδειάς και με το υπόλοιπο τρέφονταν αυτοί και η οικογένεια τους.
- Δεν είχαν κανένα πολιτικό δικαίωμα
- Ήταν υποχρεωμένοι να ακολουθούν τους Σπαρτιάτες στον πόλεμο, είτε για να μεταφέρουν όπλα είτε σαν ελαφρά οπλισμένοι.

2. Τι γνωρίζετε για τον Λυκούργο και τη «μεγάλη ρήτρα»*;

Σύμφωνα με την παράδοση η πολιτειακή οργάνωση της Σπάρτης οφείλεται σε ένα νομοθέτη, τον Λυκούργο ο οποίος συμβουλευτήκε το μαντείο των Δελφών με χρησμό, που ονομάστηκε μεγάλη ρήτρα.

3. Ποια είναι τα κύρια διοικητικά όργανα του σπαρτιατικού κράτους;

Τα κύρια διοικητικά όργανα είναι:

Δύο βασιλιάδες: - Προέρχονται από τις δύο βασιλικές οικογένειες
Της Σπάρτης.

- αξίωμα κληρονομικό
- θρησκευτικοί άρχοντες
- όταν γινόταν μια εκστρατεία ο ένας από τους δύο ήταν ο αρχηγός του στρατού.
- Ορισμένα προνόμια: διπλή μερίδα στα λάφυρα του στρατού, καλύτερη μερίδα στα συσσίτια και μεγαλύτερο κλήρο γης.

Γερουσία: - μέλη της 28 σπαρτιάτες άνω των 60 συν 2 οι βασιλιάδες.

- ετοιμάζε τα θέματα που θα συζητούσε η Απέλλα.
- Ήταν ανώτατο δικαστήριο για σοβαρές αποφάσεις που τιμωρούνταν με ποινές θανάτου, στέρησης πολιτικών δικαιωμάτων και εξορία.

Απέλλα: - γενική συνέλευση των Σπαρτιατών άνω των 30.

- είχαν πλήρη πολιτικά δικαιώματα.
- Συνεδρίαζε όταν υπήρχε κάποιο σοβαρό πρόβλημα
- Εξέλεγε τους εφόρους και τα μέλη της γερουσίας
- Αποφάσιζε για την βασιλική διαδοχή.
- Αποφάσιζε για κήρυξη πολέμου, για σύναψη ειρήνης
  - και επικύρωνε νόμους.
- στην Απέλλα δεν γίνονταν συζητήσεις. Οι Σπαρτιάτες δεν
  - δεν είχαν δικαίωμα να πουν την γνώμη τους ούτε να κάνουν προτάσεις. Απλά εγκρίναν ή απόρριπταν «διαβολής» τις προτάσεις της Γερουσίας.

5 έφοροι: - εκλεγόταν κάθε Σπαρτιάτης πολίτης.

- εκλέγονταν από την Απέλλα και η θητεία τους κρατούσε ένα χρόνο.

- ουσιαστικά κυβερνούσαν το κράτος της Σπάρτης.
- Διαμόρφωναν την εξωτερική πολιτική και επόπτευαν τους νόμους και τις αποφάσεις της Απέλλας.
- Είχαν το δικαίωμα να ακυρώνουν τις αποφάσεις των βασιλιάδων και να τους τιμωρούν αν δεν έκριναν σωστή κάποια απόφαση τους.

10. Ποιος ήταν ο χαρακτήρας και η ιδιομορφία του σπαρτιατικού πολιτεύματος;

Το πολίτευμα της Σπάρτης παρέμεινε σε όλη την αρχαιότητα ολιγαρχικό. Κυβερνούσαν οι λίγοι, οι αποφάσεις των πολιτών δεν ακούγονταν και οι αποφάσεις των αρχόντων δεν συζητιόνταν. Η

βασική ιδιομορφία του, που δεν συναντάται σε κανένα άλλο κράτος στην αρχαιότητα, είναι ότι η δημιουργία νεότερων θεσμών δεν συνοδεύτηκε από την κατάργηση των παλαιών με αποτέλεσμα καθαρά δημοκρατικοί θεσμοί να συνυπάρχουν με το θεσμό της βασιλείας.

11. Ποιος ήταν ο σκοπός της Σπαρτιατικής αγωγής;

Η ανάγκη να επιβάλλονται οι λίγοι Σπαρτιάτες στους ειλώτες, που σε κάθε στιγμή ήταν έτοιμοι να επαναστατήσουν αλλά και οι πόλεμοι για την απόκτηση νέων εδαφών έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του Σπαρτιατικού κράτους.

Η Σπάρτη έπρεπε να είχε ισχυρή στρατιωτική δύναμη για να μπορεί να αντιμετωπίζει κάθε κίνδυνο.

Ο πρώτος στόχος της λειτουργίας του κράτους ήταν να κάνει τους πολίτες άξιους και ικανούς στρατιώτες. Και το πέτυχε επιβάλλοντας μια ιδιαίτερη αγωγή στους νέους.

12. Ποια ήταν η αγωγή των αγοριών στην αρχαία Σπάρτη;

Τα αρσενικά παιδιά μέχρι να γίνουν 7 χρονών τα ανάτρεφαν οι γονείς τους. Στη συνέχεια τα αναλάμβανε η πολιτεία.

Από τα 7 τους χρόνια προετοιμάζονταν να γίνουν στρατιώτες.

- ζούσαν σε ομάδες τις *αγέλες*, και είχαν επικεφαλής τον *παιδονόμο*.
- Τα μάθαιναν να υπομένουν στη σκληρή ζωή και στις κακουχίες.
- Μάθαιναν γραφή, μουσική χορό και αριθμητική
- Διαποτιζονταν από τα αισθήματα της υπακοής στους νόμους, αγάπη για την πατρίδα, ανδρεία, περιφρόνηση για το θάνατο, σεβασμός στους μεγαλύτερους
- Εκφράζονταν με λίγα λόγια και με συντομία (*λακωνισμός*).

13. Ποια ήταν η καθημερινή ζωή των ανδρών στην Αρχαία Σπάρτη;

Από τα 20-60 χρόνια τους οι Σπαρτιάτες ήταν πια κανονικοί στρατιώτες. Μέχρι τα 30 τους ζούσαν μέσα σκηνές, έτρωγαν στα συσσίτια και συνέχιζαν την στρατιωτική τους αγωγή.

Μετά τα 30 αποκτούσαν πλήρη πολιτικά δικαιώματα, έπαιρναν κρατικό κλήρο και έδιναν μέρος της σοδειάς τους στα συσσίτια. Σε αυτή την ηλικία μπορούσαν να παντρευτούν και να δημιουργήσουν οικογένεια. Δεν παύουν όμως να είναι στρατιώτες.

Στους σπαρτιάτες απαγορευόταν να εργάζονται. Ασχολούνταν με τη στρατιωτική άσκηση και την πολιτική. Η πολυτέλεια, η σπατάλη και η αγάπη για το χρήμα ήταν ατιμωτικά πράγματα. Για να μην υπάρχει πιθανότητα να συσσωρεύει κανείς χρήματα, το νόμισμα της

Σπάρτης ήταν βαρύ, σιδερένιο με μικρή αξία. Έτσι δεν υπήρχε νόημα να μαζεύει κάποιος σπαρτιάτης χρήματα.

14. Ποια ήταν η κοινωνική θέση της γυναίκας στην Σπάρτη;

Οι γυναίκες πριν να παντρευτούν ασκούσαν και αυτές στο γυμναστήριο για να κάνουν γερό σώμα. Η εκπαίδευση τους είχε ως σκοπό να τις κάνει καλές συζύγους και μητέρες που θα γεννούσαν γερά παιδιά. Υπήρχε μεγάλος σεβασμός απέναντι στις γυναίκες.

15. Τι γνωρίζετε για την «ξενηλασία»*;

Η ζωή των Σπαρτιατών ήταν πολύ σκληρή και μονότονη. Υπήρχε ο φόβος να προτιμήσουν ένα άλλο τρόπο ζωής, πιο ευχάριστο. Έτσι η πολιτεία απαγόρευσε στους Σπαρτιάτες να ταξιδεύουν σε άλλες πόλεις . ακόμη δεν επέτρεπε σε ξένους να μένουν στη Σπάρτη, για να μην διαφθείρουν τους πολίτες τους και τους απομάκρυνε. Αυτή η απομάκρυνση των ξένων ονομάζεται «ξενηλασία».

16. Ποιο ήταν το αποτέλεσμα της σπαρτιατικής αγωγής;

- η Σπάρτη είχε πολύ ισχυρό στρατό, που στηριζόταν στο πεζικό των οπλιτών , την φάλαγγα.
- Θεωρείτο ανίκητος ο στρατός τους στην αρχαιότητα, παρά το μικρό του αριθμό.
- Παρόλα αυτά η επίδοση των Σπαρτιατών στις τέχνες και τα γράμματα ήταν περιορισμένη.

17. Ποιοι ήταν οι λόγοι που ανάγκασαν τους Σπαρτιάτες να προχωρήσουν σε κατακτητικούς πολέμους;

Η οικονομία της Σπάρτης στηριζόταν αποκλειστικά στη γεωργία. Η κοιλάδα του Ευρώτα αποδείχθηκε μικρή. Έτσι για να αποκτήσει περισσότερη καλλιεργήσιμη γη , η Σπάρτη υποχρεώθηκε να αρχίσει κατακτητικούς πολέμους εναντίων των γειτονικών λαών.

18. Ποιους πολέμους έκαναν για να κατακτήσουν νέες χώρες οι Σπαρτιάτες;

Οι Σπαρτιάτες αφού υπέταξαν την Λακωνική έκαναν δύο «μεσσηνιακούς πολέμους». Ο πρώτος τον 8^ο αι. και ο δεύτερος τον 7^ο. Υπέταξαν τους Μεσσηνίους. Κάποιοι από αυτούς έγιναν είλωτες.

1. Τι είναι και πώς δημιουργήθηκε ο «συνοικισμός»;

Οι Ίωνες της Αττικής διακρίνονταν σε 4 φυλές. Η σταδιακή συγκέντρωση και πολιτική ενοποίηση των κατοίκων της Αττικής, ονομάστηκε «συνοικισμός». Σύμφωνα με την παράδοση, εκείνος που επέβαλε τον «συνοικισμό» ήταν ο μυθικός βασιλιάς- ήρωας Θησέας.

2. Ποια ήταν τα κύρια όργανα εξουσίας στην Αρχαία Αθήνα όταν επικρατούσε η αριστοκρατία;

Το πολίτευμα της αριστοκρατίας καθιερώθηκε από τον 8^ο αιώνα. Τα όργανα εξουσίας ήταν:

9 άρχοντες: - ήταν η κυβέρνηση του κράτους.

- ο επώνυμος άρχοντας: είχε πολιτικά καθήκοντα και συγκαλούσε την εκκλησία του δήμου.
  - Ο πολέμαρχος: είχε στρατιωτικά καθήκοντα.
  - Ο άρχοντας -βασιλιάς: είχε θρησκευτικά καθήκοντα.
  - Οι 6 θεσμοθέτες: είχαν δικαστικά καθήκοντα.
- Οι άρχοντες άλλαζαν κάθε χρόνο.

Ο Άρειος Πάγος: - τα μέλη του ήταν ισόβια.

- ανώτατο δικαστήριο, επέβλεπε την τήρηση των νόμων
- μέλη του γίνονταν οι άρχοντες μετά την θητεία τους.
- Είχε χαρακτήρα αριστοκρατικό.

Η εκκλησία του δήμου: - ήταν η γενική συνέλευση όλων των κατοίκων της Αττικής.

3. Κάτω από ποιες συνθήκες άρχισε να κλονίζεται η κυριαρχία των ευγενών; (κοινωνικές εντάσεις)

Υπήρχε δυσανεξία κατά των ευγενών, οι οποίοι είχαν μονοπωλήσει την εξουσία και την ασκούσαν με τα συμφέροντα τους. Οι εκτήμοροι και οι μικροκαλλιεργητές απαιτούσαν να γίνει *αναδασμός της γης* και να δοθούν τα κτήματα στους ακτήμονες. Ακόμα γενικό αίτημα ήταν να καταγράψουν τους νόμους, για να τους γνωρίζουν όλοι οι πολίτες και για να μην διοικούν αυθαίρετα οι ευγενείς. Η κυριαρχία των ευγενών άρχισε να κλονίζεται.

4. Τι γνωρίζετε για την εξέγερση του Κύλωνα; (632π. Χ.)

Ο Κύλωνας ήταν ένας ευγενής ο οποίος ήθελε να γίνει τύραννος. Έτσι με την βοήθεια των οπαδών του κατέλαβε την ακρόπολη της Αθήνας. Η εξέγερση όμως απέτυχε γιατί στράφηκαν εναντίον του οι Αθηναίοι. Ο Κύλωνας κατάφερε να διαφύγει αλλά οι οπαδοί του που πολιορκήθηκαν στην ακρόπολη αναγκάστηκαν να παραδοθούν και σφάχτηκαν παρόλο που ζήτησαν την προστασία των θεών. Ήταν δηλαδή «ικέτες». Η σφαγή των ικετών θεωρήθηκε ιεροσυλία και ονομάστηκε «κυλώνειο άγος*».

5. Τι γνωρίζετε για την νομοθεσία του Δράκοντα; (624 π. Χ.)

Μετά την εξέγερση του Κύλωνα, οι ευγενείς υποχώρησαν και ικανοποίησαν ένα από τα αιτήματα του λαού: να γραφτούν οι νόμοι για να τους καταλαβαίνει ο λαός. Αυτή την διαδικασία την ανέθεσαν σε ένα νομοθέτη το Δράκων.

Οι νόμοι πάλι εξυπηρετούσαν τα συμφέροντα των ευγενών. Οι νόμοι αυτοί ήταν πάρα πολύ αυστηροί («γραμμένοι με αίμα»), ιδιαίτερα όσον αφορά την κλοπή. Παρόλα αυτά ήταν μια υποχώρηση των ευγενών και μια πρώτη νίκη του δήμου της Αθήνας.

1. Τι γνωρίζετε για τον Σόλωνα;

Παρά την νομοθεσία του Δράκων τα προβλήματα δεν σταμάτησαν έτσι ανέθεσαν σε ένα Αθηναίο νομοθέτη τον Σόλωνα για να κάνει μεταρρυθμίσεις στους νόμους. Ο Σόλων ήταν «πρόσωπο κοινής εμπιστοσύνης» (ποιητής, ένας από τους επτά σοφούς).

2. Ποιες ήταν οι μεταρρυθμίσεις που έκανε ο Σόλωνας;

Υπήρχε μεγάλος αριθμός φτωχών. Έτσι έκανε μεταρρυθμίσεις υπέρ των φτωχών

Η «σεισάχθεια»:- σειρά νόμων.

- διέγραψε τα χρέη
- ελευθέρωσε όσους είχαν γίνει δούλοι από τα χρέη
- επέστρεψε στους γεωργούς όσα χωράφια τους ήταν υποθηκευμένα
- απαγόρευσε να δανειζεται κανείς με εγγύηση την προσωπική του ελευθερία.
- όρισε ανώτατο όριο εδαφικής ιδιοκτησίας που θα μπορούσε να κατέχει κανείς.

Το τιμοκρατικό σύστημα:- διάκριση των Αθηναίων σε τάξεις

Ανάλογα με την περιουσία τους.

- μέτρο για την κατάταξη ορίστηκε το ετήσιο εισόδημα σε μεδίμνους

Η εκκλησία του δήμου:- ενισχύθηκε η εξουσία της.

- την συγκροτούσαν οι Αθηναίοι πολίτες και από τις τέσσερις τάξεις.

Η βουλή των τετρακόσιων:- την συγκροτούσαν 100 βουλευτές από κάθε φυλή.

- ετοίμαζε τα θέματα που θα συζητούσε η εκκλησία του δήμου.
- η θητεία κρατούσε ένα χρόνο.

Η Ηλιαία:- μεγάλο λαϊκό δικαστήριο.

- τα μέλη της λέγονταν *ηλιαστές*.
- στο δικαστήριο μπορούσε κανείς να καταγγείλει τις αποφάσεις.

Άλλοι νόμοι ήταν:- όλοι οι πολίτες να συμμετέχουν στα κοινά.

- νόμοι που προστατεύουν το γάμο και την οικογένεια.

3. Ποιο ήταν το πνεύμα και οι στόχοι της νομοθεσίας του Σόλωνα και ποιες αντιδράσεις προκάλεσε;

Ο Σόλων προσπάθησε να συμβιβάσει με τις μεταρρυθμίσεις του τις αντιθέσεις που υπήρχαν. Κύριος σκοπός του ήταν να κάνει τους Αθηναίους ενεργούς και υπεύθυνους πολίτες και να δημιουργήσει ένα κράτος που η ελευθερία και η αξιοπρέπεια κάθε πολίτη να είναι σεβαστή.

4. Τι ακολούθησε μετά την νομοθεσία του Σόλωνα; Ποιες διαμάχες υπήρξαν;

Όταν ολοκλήρωσε την νομοθεσία του ο Σόλων όρκισε τους Αθηναίους να τη διατηρήσουν για 10 χρόνια και έφυγε από την πόλη. Οι ευγενείς ήταν δυσαρεστημένοι με τους νόμους αυτούς, γιατί δεν εξυπηρετούνταν τα συμφέροντά τους, ενώ οι φτωχότερες τάξεις ήταν δυσαρεστημένες γιατί δεν ικανοποιήθηκε το αίτημά τους για αναδασμό της γης. Έτσι ξεκίνησαν οι εμφύλιες διαμάχες.

